

UDK: 347.77.04:368 (497.11)

Mr Slobodan N. Ilijić,

član Predsedništva Udruženja pravnika Srbije

OSVRT NA ODREDBE ZAKONA O IZMENI I DOPUNI ZAKONA O OSIGURANJU

Autor je u članku obradio dve aktuelne zakonodavne teme u osiguranju Srbije povodom Zakona o izmeni i dopuni Zakona o osiguranju. Ovaj zakon stupio je na snagu krajem decembra 2013. godine. Prva tema imala je za predmet liberalizaciju poslova reosiguranja i razvoj osiguranja spram nekih od katastrofalnih rizika i osiguranja spram nekih rizika od elementarnih nepogoda u Srbiji, a sve to u okviru projekta Svetske banke za jugoistočnu Evropu i Kavkaz. U sklopu te teme autor je pravno analizirao ulogu navedenog projekta Svetske banke na osiguranje i reosiguranje u Srbiji. Težište te analize je na rizicima osiguranja imovine od elementarnih nepogoda, prirodnih nepogoda i osiguranja finansijskih gubitaka zbog lošeg vremena. Prvu temu autor je razmatrao u dva odeljka, s obzirom na to da je zahvatila odnos liberalizacije reosiguranja i razvoj relativno novih vrsta osiguranja. U drugoj temi pošlo se od drugog izmenjenog člana Zakona o izmeni i dopuni Zakona o osiguranju. Ova tema podrazumevala je problem usklađenosti domaćeg prava osiguranja s tekovinom EU u oblasti osiguranja. Autor je prikazao pravna pravila Direktive EU o odvojenom poslovanju životnog osiguranja od poslovanja s neživotnim osiguranjem, s posebnim osvrtom na kompozitna osiguravajuća društva. Kritički je prikazao način na koji je do sada bilo regulisano razgraničenje životnog i neživotnog osiguranja u Zakonu o osiguranju, posle čega je utvrdio da je to razgraničenje u dotičnom

zakonu mehanički preuzeto iz tekovine u oblasti prava osiguranja EU. Autor je zaključio da mehaničko preuzimanje pravne tekovine u oblasti prava osiguranja EU u domaćem pravu osiguranja čini domaće pravo osiguranja neusklađenim s pravom Unije.

Ključne reči: *osiguranje; katastrofalni rizici; rizici od elementarne nepogode; Svetska banka; razgraničenje životnog i neživotnog osiguranja; kompozitno društvo za osiguranje; Zakon o osiguranju.*

1. Uvodne napomene

1.1. Zakon o izmeni i dopuni Zakona o osiguranju¹ (dalje u tekstu: Novela) stupio je na snagu 27. decembra 2013. godine. Novela ima tri člana. Ambijent u kome se primenjuje Zakon o osiguranju (dalje u tekstu ZOS)² i odredbe Novele otvorile su dve aktuelne i značajne zakonodavno-pravne teme. Obe te teme razmatraju se u tri odeljka ovoga rada.

1.2. ZOS je donet 2004. godine. U pretežnom delu regulisao je statusno pravo osiguranja, a u manjem delu ugovorno pravo osiguranja. Donet je još u vreme postojanja SCG, tako da nosi pečat toga vremena. Vremešnost pravnih instituta ZOS-a, tangiranih odredbama Novele, zahtevala je da se današnjem čitaocu tog zakona i praktičaru u delatnosti osiguranja o dvema zakonodavno-pravnim temama pruže stručna pravna objašnjenja kako bi primena u praksi bila adekvatna.

1.3. Prva tema u ovom radu odnosi se na liberalizaciju u poslovima reosiguranja u kombinaciji sa osiguranjem od nekih katastrofalnih rizika i osiguranjem spram nekih rizika od elementarnih nepogoda. Prva tema zasniva se na dopuni člana 15. ZOS-a. Pošto je prva tema u stvari kombinacija dve obimnije grupe pitanja, ova kombinacija tretirana je u prva dva odeljka teksta s različitih pravnih aspekata. Ova je tema bliska i ugovornom i statusnom pravu osiguranja. Treći odeljak pripao je drugoj temi ovoga rada. Novela je izmenila nekoliko reči u članu 234. ZOS-a, ali je tom izmenom inicirana druga tema u celosti. Naime, ZOS se u članu 234. pozivao na član 14. ZOS-a, pa je iz te zakonske veze

---

1 „Službeni glasnik RS“, br. 116/2013 od 26. decembra 2013. godine.

2 „Službeni glasnik RS“ br. 55/2004, 70/2004 – ispravka, 61/2005, 61/2005 – drugi zakon, 85/2005 – drugi zakon, 101/2007, 63/2009 – US, 107/2009, 99/2011, 119/2012 i 116/2013.

izrasla logička celina važećeg pravnog instituta o razgraničenju životnog i ne-životnog osiguranja, što je druga tema ovoga rada. Ispostaviće se da je razmatranje druge teme ukazalo na znatno širu pravnu oblast, tj. na to da se radi o usklađenosti domaćeg prava osiguranja s pravnom tekovinom u oblasti prava osiguranja EU. O ovome vidu usklađivanja domaćeg prava osiguranja s tekovinom prava osiguranja EU nije bilo posebnih stručnih ili naučnih radova u Srbiji tokom prethodne decenije, pa se u redovima koji slede nastojalo da se koliko-toliko pokrije jedna veća praznina u statusnom pravu osiguranja Srbije.

2. Novosti u poslovima reosiguranja i osiguranja u Srbiji

2.1. Najznačajnija novost u delatnosti osiguranja i reosiguranja u Srbiji predviđena je u članu 1. Novele. U njemu je član 15. ZOS-a dopunjen time što mu je dodat novi stav 6. Upravo, novi stav 6. predvideo je liberalizaciju u poslovima reosiguranja u kombinaciji sa osiguranjem od nekih katastrofalnih rizika i osiguranjem spram nekih rizika od elementarnih nepogoda. Novi stav 6. člana 15. ZOS-a glasi: „Izuzetno od st. 3. i 4. ovog člana, društvo za osiguranje može celokupan rizik osiguranja imovine od elementarnih nepogoda – grada, mraza i drugih opasnosti i prirodnih nepogoda kao što su zemljotres, poplava i suša, kao i osiguranja od finansijskih gubitaka zbog lošeg vremena, da neposredno reosigura u inostranstvu.“ Navedenom odredbom Novela je regulisala visok stepen liberalizacije u poslovima reosiguranja. To znači da je osiguravač samo u tom slučaju stekao pravo da u inostranstvu obezbedi reosiguranje celokupnog rizika osigurane imovine, uključujući i samopridržaj rizika navedenih u Noveli.

2.2. Pre stupanja na snagu Novele, osiguravaču u Srbiji nije bilo dozvoljeno da celinu osiguravajućeg rizika, uključujući i samopridržaj neposredno iznese putem reosiguranja u inostranstvo. Sada su uvedeni zakonski izuzeci od opšteg režima samo kod osiguranja imovine za određene rizike navedene u Noveli. Za sve druge rizike, i dalje važi opšti pravni režim reosiguranja iz ZOS-a. Iz opšteg režima reosiguranja ZOS-a izuzeta su dva pravna pravila. To su: prvo, da je društvo za osiguranje uvek dužno da zadrži deo rizika u samopridržaju (stav 3. člana 15.), i drugo, da je društvo za osiguranje dužno da deo rizika iznad samopridržaja reosigura kod društva za reosiguranje (stav 4. člana 15.). Dakle, Novelom je propisan zakonski izuzetak za društvo za osiguranje da može neposredno da se reosigura u inostranstvu ako osigurava imovinu od elementarnih

nepogoda (grad, mraz i druge opasnosti), ili ako osigurava imovinu od prirodnih nepogoda (zemljotres, poplava i suša), ili pak ako osigurava imovinu od finansijskog gubitka zbog lošeg vremena.

2.3. Regulisani rizici ili opasnosti, navedeni u Noveli, zaslužuju pažnju sami za sebe – sve i da nije uvedena liberalizacija reosiguranja. Naime, u vidu zakonskog izuzetka, predviđene su tri grupe rizika ili opasnosti kod osiguranja imovine. Prva grupa rizika označena je zakonskim izrazom *elementarne nepogode*, a druga grupa rizika zakonskim izrazom *prirodne nepogode*. Iz literature o osiguranju³ proizlazi da su elementarne i prirodne nepogode sinonimi. Međutim, iz ovog jezičkog značenja dva zakonska izraza ne treba zaključiti da je zakonodavac načinio previd koristeći sinonime za podelu na dve grupe rizika. Ovakvu zakonsku podelu na grupe rizika valja razumeti tako da je zakonodavac išao za tim da preciznije klasifikuje različite rizike, vodeći računa i o različitim nadležnostima upravnih resora - ministarstava, kao i različitim zakonima na osnovu kojih će docnije biti moguće da se podzakonskim opštim aktima bliže preciziraju elementi pojedinih rizika. Naime, zakonodavac je izrekom u prvu grupu elementarnih nepogoda svrstao grad, mraz i druge opasnosti, koje su uobičajeno svrstavane u nadležnost resora poljoprivrede, dok je izrekom u drugu grupu prirodnih nepogoda svrstao zemljotres, poplavu i sušu, koje se obično svrstavaju u druge resore različitih naziva, ali, svakako, nisu sastavni deo nadležnosti resora poljoprivrede. Po mišljenju potpisnika ovoga rada, zakonodavac ne bi pogrešio da je uz pojmove zemljotresa, poplave i suše koristio izraz katastrofalni rizici. Možda bi upotreba ovoga izraza podstakla zakonodavca da posebnim zakonom produbi za osiguranje vrlo korisne različitosti između, na primer, podrhtavanja tla, slabog, slabijeg i jačeg zemljotresa i sl. Treća grupa rizika definisana je kao osiguranje od finansijskih gubitaka zbog lošeg vremena. Sama za sebe, ova grupa rizika u osiguravajućoj praksi može da obuhvati različite događaje i pojave, kao osnovno ili pak kao dopunsko osiguranje. I do sada su u Srbiji neki rizici iz ove tri grupe više-manje mogli dobrovoljno da se pokriju osiguranjem, kao osnovni ili kao dopunski rizici. Do sada, u državi Srbiji nije bilo obaveznog osiguranja za rizike navedene u Noveli. Međutim, tri pomenute grupe rizika u Noveli upućuju na mogućnost da dođe do donošenja posebnih zakona, kojima bi bili uvedeni standardi zaštite stanovništva, imovine i život-

---

³ Urednici dr Sanja Andrijašević i Tatjana Račić Žlibar: *Rječnik osiguranja*, Masmedia, Zagreb, 1997, str. 286; prof. dr Boris Marović i doc. dr Nebojša Žarković: *Leksikon osiguranja*, DDOR „Novi Sad“, Novi Sad, 2002, str. 265-266.

ne sredine, kao i obavezno osiguranje za pojedine od ove tri grupe rizika. Kao što je bivalo u prošlosti ljudskih društava, do donošenja ovih i ovakvih zakona došlo bi naročito ako bi se ostvario neki od navedenih rizika. U svakom slučaju, uvođenje obaveznog osiguranja za rizike iz Novele moglo bi da predstavlja celishodnu protivtežu stepenu liberalizacije reosiguranja za te iste rizike.

2.4. Već na prvi pogled, konkretizacija rizika u osiguranju imovine u Noveli predstavljala je korak od sedam milja prema čisto terminološkom karakteru poslova reosiguranja navedenih u odredbama st. 1-5. člana 15. ZOS-a. Taj korak od sedam milja povukao je za sobom pitanje šta je navelo domaćeg zakonodavca da dopuni odredbe ZOS-a ovolikim brojem izuzetaka u poslovima reosiguranja. Odgovor na pitanje dao je sam predlagač Novele, kao i njegova interpretacija projekta Svetske banke (SB).⁴ Ovaj zakonski izuzetak bio je inspirisan opredeljenjem Republike Srbije da se aktivno uključi u regionalni projekat Svetske banke za jugoistočnu Evropu i Kavkaz. Naime, taj regionalni projekat predstavljao je poziv osiguravačima u državama jugoistočne Evrope i Kavkaza da se uključe u program SB za razvoj osiguranja i reosiguranja u pogledu katastrofalnih rizika i rizika od elementarnih nepogoda. Geografski opredeljen projekat za države jugoistočne Evrope i Kavkaza predviđao je program kreiran u Svetskoj banci koji bi omogućavao da privreda i stanovništvo u državama regiona od lokalnih osiguravača kupuju relativno povoljno osiguranje od katastrofalnih rizika i rizika od elementarnih nepogoda (s niskom premijom), a zatim bi taj program omogućavao lokalnom osiguravaču da se, direktno ili indirektno, reosigura kod novoosnovane neprofitne (bar u prvih pet godina) reosiguravajuće kompanije „Reinsurance Facility“ Ltd. Za svrhu ovoga projekta Svetska banka obezbedila je osnovni kapital, a zatim je, 2009. godine, kao sastavni deo programa osnovala u Švajcarskoj reosiguravajuću kompaniju pod nazivom „Evropa re“. Saglasno projektu SB, osnivači – akcionari „Evrope re“ – mogle su da postanu samo države sa navedenog geografskog područja. U okviru prezentacije ovog projekta Svetske banke, sa većim, manjim ili slabim stepenom interesovanja pominjane su do sada sledeće države ovog regiona: Srbija, BiH, Makedonija, Crna Gora, Albanija,

---

⁴ Obrazloženje Predloga zakona o izmeni i dopuni Zakona o osiguranju prispelo je u Skupštinu RS 18. decembra 2013. godine – redakcijski intervju Eugena Gurenka, vodećeg eksperta za osiguranje Svetske banke, pod naslovom „Za sve koji su ostavljeni na ‘Ničijoj zemlji’, časopis *Svet osiguranja i finansija* (novembar–decembar 2010), br. 7/2010, str. 29-34; Redakcijski prikaz video-konferencije Svetske banke s domaćim osiguravačima i reosiguravačima iz januara 2011. godine pod naslovom *Osiguravači podržavaju projekat „Evropa re“*, časopis *Svet osiguranja i finansija* (februar–mart 2011), br. 1/2011, str. 10-11.

Moldavija, Gruzija, Jermenija, Bugarska, Rumunija i dr. Neke od država dobile su beskamatne pozajmice za učešće u programu (BiH, Gruzija i Jermenija), a neke su izjavile da trenutno nemaju slobodnih sredstava za uplatu osnivačkog uloga (Bugarska, Rumunija, Moldavija). Osnivački ulog Srbije u kompaniji „Evropa re“ u visini od pet miliona američkih dolara obezbeđen je iz zajma Svetske banke odobrenog Srbiji. Međunarodni ugovor o zajmu potpisan je u Beogradu 12. jula 2011. godine, a zatim potvrđen putem zakona u Skupštini RS.⁵ Republika Srbija postala je punopravni osnivač „Evrope re“ tokom januara 2012. godine, budući da je tada uplatila osnivački ulog i da je, posle toga, potpisala sporazum akcionara. Najzad, u sklopu ovog projekta Svetske banke posebno je naglašeno da države – osnivači i akcionari – neće moći operativno da utiču na vođenje poslova „Evrope re“, niti će, bar ne u prvo vreme, moći da kupuju osnivačke akcije s ciljem da tim putem obezbede veći broj glasova u kompaniji, tj. veći uticaj na operativno upravljanje u „Evropi re“. Projektom je predviđeno da isključivo SB bude nadležna da bira i imenuje organe kompanije, to jest nezavisni upravni odbor, njegovog predsednika, generalnog direktora, kao i ostali menadžment. Na taj način, naglašeno je u predstavljanju projekta, postavljen je Kineski zid između osnivača i akcionara kompanije s jedne strane, i efikasnosti poslovanja „Evrope re“ s druge strane. Dakle, zakonski izuzetak iz Novele proistekao je, očigledno, iz potrebe da se sprovede već zaključeni i potvrđeni međunarodni ugovor o zajmu Svetske banke s ciljem da se u Srbiji razvije osiguranje od katastrofalnih rizika i rizika od elementarnih nepogoda, kao i da se obezbedi direktno reosiguranje tih rizika kod „Evrope re“, uključujući i samoprdržaj osiguravača od tih rizika.

2.5. Projekat SB za države s geografskog područja jugoistočne Evrope i Kavkaza nije prvi, ali ni jedini u svetu koji je ta banka pokrenula. Naime, ovom projektu prethodila su iskustva Svetske banke na ustanovljenju projekta „Turkish Catastrophe Insurance Pool“ (Turski pul osiguranja od katastrofe) iz 2000. godine,⁶ potom su usledila iskustva na rumunskom projektu, pa na karipskom regionalnom projektu 2007. godine. Na primer, karipski regionalni projekat Svetske banke privukao je 16 država tog regiona, a kasnije mu se priključio i

---

⁵ Zakon o potvrđivanju Sporazuma o zajmu (projekat osiguranja od rizika u slučaju elementarnih nepogoda za jugoistočnu Evropu i Kavkaz) između Republike Srbije i Međunarodne banke za obnovu i razvoj („Službeni glasnik RS – Međunarodni ugovori“, br. 8/2011.).

⁶ Redakcijski intervju Eugena Gurenka, vodećeg eksperta za osiguranje Svetske banke, pod naslovom „Za sve koji su ostavljeni na 'Ničijoj zemlji'“, časopis *Svet osiguranja i finansija* (novembar–decembar 2010), br. 7/2010, str. 29-34.

određeni broj velikih reosiguravača.⁷ Motiv SB da pristupi ovoj vrsti projekata zasnovao se na iskustvu. Ta finansijska organizacija uočila je da države, ma gde u svetu (nerazvijene, u razvoju ili u tranziciji), iz budžetskih sredstava nisu mogle, niti mogu da pokriju celokupan gubitak u ljudstvu i rashode na imovini usled ostvarenja katastrofalnih rizika⁸ i rizika od elementarnih nepogoda. Iskustvo je kazivalo Svetskoj banci da je oštećeni koji bi se među prvima obratio svojoj državi sa zahtevom za sanaciju štete od zemljotresa, poplave ili slične nepogode mogao, eventualno, da se nada pokriću štete u celosti ili delimično, a ostali oštećeni, sa docnije predatim zahtevima, gotovo nikako nisu mogli da se nadaju celovitom ili delimičnom pokriću troškova. Izloženo iskustvo Svetska banka stekla je sagledavanjem posledica ostvarenja katastrofalnih rizika i rizika od elementarnih nepogoda u svim regionima sveta. U domaćoj ekonomskoj i pravnoj nauci bilo je radova o posledicama katastrofalnih rizika i rizika od elementarnih nepogoda u svetu. Jedna od domaćih ekonomskih analiza o štetama u svetskim razmerama prilikom ostvarenja katastrofalnih rizika i rizika od elementarnih nepogoda imala je za predmet dešavanja u 2004. godini. Analiza za tu godinu pokazala je da je izgubljeno više od 320.000 života i istovremeno pričinjena šteta od sto dvadeset tri milijarde dolara.⁹ Ugledni domaći pravni pisac¹⁰ zabeležio je, usredsređujući se samo na 2005. godinu, frapantne podatke o ljudskim žrtvama i velikim imovinskim štetama u svetu usled ostvarenja katastrofalnih i tehnoloških rizika. Tezu Svetske banke o problemima s nadoknadama iz budžeta pojedinih država prilikom ostvarenja katastrofalnih rizika i rizika od elementarnih nepogoda potkrepio je i jedan domaći hroničar.¹¹ Uz poziva-

---

7 „Swiss Re“, „Hiscox“, „Partner Re“, „Munich Re“ udružili su se s državama iz karipskog regiona i formirali „Caribbean Catastrophe Risk Insurance Facility“.

8 U uporednom pravu osiguranja, pod katastrofalnim rizicima obično se podrazumevaju prirodni rizici ili rizici od elementarnih nepogoda (od poplave, visoke vode, uragana, oluje, zemljotresa, lavine, klizanja tla, odrona zemljišta i dr.), ali i tehnološki rizici (veliki požari, snažne eksplozije u industrijskim postrojenjima, rušenje aviona punog putnikā, ratni i nuklearni rizici i sl.). Stanko Špehar u članku „Zaštita od rizika i osiguranje“, *Zavarovalniški horizonti* br. 2/2005, str. 49-55, smatra da tehnološke nesreće nastaju upotrebom tehnologije u različitim delatnostima; doc. dr Jasna Pak u članku navedenom u fusnoti br. 10 posvetila je jedan odeljak samo tehnološkim rizicima. U analiziranom primeru tehnološki rizici povezuju se sa industrijskim postrojenjem, uz obaveznu konstataciju državnog organa u kojoj je označeno područje izloženo tehnološkom riziku i dr.

9 Doc. dr Nebojša Žarković: „2004 – godina s najvećim štetama u svetu“, časopis za teoriju i praksu osiguranja *Tokovi osiguranja* br. 2/2005, str. 12-15.

10 Doc. dr Jasna Pak: „Osiguranje od katastrofalnih rizika“, čas. za teor. i praksu *Finansije, bankarstvo, revizija, osiguranje* br. 4/2006, str. 105-122 (fusnota br. 2).

11 Lidija Vasić, Fond za osiguranje i finansiranje spoljnotrgovinskih poslova: „Najrazorniji

nje na podatke komisije za popis štete „mioničkog zemljotresa“ iz 1998. godine, taj hroničar naveo je da je oko 12.000 objekata i 6.500 domaćinstava oštećeno, a da njihova obnova ni do danas nije završena, te da nemali broj ljudi stanuje u zgradama u lošem stanju. Drugim rečima, projekat Svetske banke pretočen je u operativni program koji je usmeren ka državama u regionu, lokalnim osiguravačima i novoformiranom neprofitnom reosiguravaču. Cilj tog programa bio je da se u nekim državama regiona podstakne razvoj nerazvijenog, a u nekima od tih država nedovoljno razvijenog osiguranja i reosiguranja od katastrofalnih rizika i rizika od elementarnih nepogoda, a zatim da se putem novog reosiguravača preuzmu navedeni rizici iz osiguranja imovine lokalnih osiguravača, te da se i time saniraju posledice šteta u državama regiona. Dakle, projekti Svetske banke, koncipirani po geografskim kriterijumima, bili su usmereni ka državama u razvoju, srednje razvijenim državama i državama u tranziciji, a nosili su u sebi niz pozitivnih razvojnih elemenata jer su pre svega težili razvoju osiguranja i reosiguranja s obzirom na navedene rizike, a sve to uz sadejstvo države i lokalnih osiguravača.

2.6. Konkretno, program Svetske banke pripremio je različite modele osiguravajućeg i reosiguravajućeg pokrića za klasične rizike iz domena katastrofalnih rizika i rizika od elementarnih nepogoda, ali i modele osiguravajućeg i reosiguravajućeg pokrića za nove rizike iz tih domena. Naime, u klasična osiguranja i reosiguranja iz tih domena spadaju osiguranje i reosiguranje od poplave i zemljotresa. U vezi sa osiguranjem i reosiguranjem od poplave, na primer, analitički pogled Svetske banke sagledavao je Srbiju u sledećim razmerama. Polazište je predstavljala procena da se u Srbiji¹² godišnje u proseku proda između 30.000 i 35.000 polisa, koje pružaju pokriće za slučaj poplava. Kako u Srbiji ima oko dva miliona kuća i stanova, a svake druge ili treće godine dogode se velike poplave, Svetska banka izvela je u analizi zaključak da se u Srbiji prodaje relativno mali broj polisa za pokriće rizika od poplava, što znači da i dalje postoji potencijal za prodaju većeg broja polisa za pokriće tog rizika. Uz to, konstatovano je u analizi, Srbija predstavlja najrazvijenije tržište osiguranja navedenih rizika među drugim državama obuhvaćenim u projektu za jugoistočnu Evropu i Kavkaz. Razvijenost tržišta osiguranja od tih rizika niža je u Makedoniji, BiH i Crnoj Gori, a ide li se dalje na istok, situacija je još gora. Tako se, po navodima

---

rizik u osiguranju (polisa protiv zemljotresa)“, *Svet osiguranja i finansija* (novembar–decembar 2010), br. 7/2010, str. 36-39.

¹² Detaljnije u intervjuu iz fusnote br. 4.

iz ove analize, u Gruziji ili Jermeniji uopšte ne prodaje osiguravajuće pokriće za poplave. Što se, pak, tiče modela novih rizika iz domena katastrofalnih rizika i rizika od elementarnih nepogoda predviđenih programom Svetske banke, jedan od takvih predviđen je u Noveli. Reč je o riziku od finansijskog gubitka zbog lošeg vremena. Ovaj oblik osiguranja rasprostranjen je u anglosaksonskom svetu, a kod nas ima sličnosti sa osiguranjem od otkazivanja priredbe zbog lošeg vremena. U anglosaksonskom svetu ovaj se rizik ugovara na broj sati, dana, nedelja, eventualno meseci. U celosti uzev, program Svetske banke ponudio je lokalnim osiguravačima iz država obuhvaćenih projektom na korišćenje sve svoje modele, statističke nizove podataka, aktuarske računice i drugo u vezi sa osiguranjem od katastrofalnih rizika i rizika od elementarnih nepogoda. Svetska banka, kao nosilac ovog programa osiguranja i reosiguranja, nije obavezivala ili uslovljavala države obuhvaćene projektom da lokalni osiguravač iz te države mora da koristi njen ponuđeni model, statističke podatke i aktuarske računice. Akcenat programa bio je na državi kao učesniku projekta – da na svojoj teritoriji aktivno propagira taj program, a osiguravačima, privredi i stanovništvu prepušteno je pravo izbora ovog programa ili nekog drugog komercijalnog programa osiguranja i reosiguranja od katastrofalnih rizika i rizika od elementarnih nepogoda. Svetska banka procenjivala je da bi sadašnje učešće ovih osiguranja i reosiguranja od 0,5 odsto u ukupnom osiguranju i reosiguranju u državama regiona jugoistočne Evrope i Kavkaza moglo u narednih pet godina da se popne na 15 do 25 procenata. Dakle, program razvoja osiguranja i reosiguranja od katastrofalnih rizika i rizika od elementarnih nepogoda u Srbiji dobio je svoj inicijalni izraz u Noveli, te se u tome ogleda njen doprinos razvoju osiguranja i reosiguranja od navedenih rizika. Nema sumnje da rizike uvedene Novelom u pravni sistem Srbije treba zaokružiti novim zakonima ili zakonskim odredbama sa detaljnijim opisima pojedinih rizika.

3. Javna rasprava o Predlogu zakona o izmeni i dopuni Zakona o osiguranju

3.1. S liberalizacijom reosiguranja u Srbiji počelo se 2007. godine. Osnovni tekst ZOS-a iz 2004. o poslovima reosiguranja sadržao je stav koji je glasio: „Društvo za osiguranje dužno je da deo rizika iznad samopridržaja reosigura kod društva za reosiguranje“ (član 15. stav 4.). Novelom ZOS-a iz 2007. godine¹³ iz navedene zakonske odredbe izostavljene su reči „kod društva za reosiguranje“, s tim što će se to primenjivati po isteku pet godina od pristupanja Srbije Svetskoj trgovinskoj organizaciji. Takođe, u materiji poslova reosiguranja ZOS-a iz 2004. definisano je jedno klasično pravno pravilo koje je glasilo: „Društvo za reosiguranje dužno je da deo rizika koji ne može pokriti svojim sredstvima ili reosiguranjem u zemlji reosigura u inostranstvu“ (stav 5. člana 15.). Novelom ZOS-a iz 2007. godine¹⁴ izbrisan je u celosti i navedeni stav. Realno izostavljanje ovog stava nastupiće tek kad istekne pet godina od dana pristupanja Srbije Svetskoj trgovinskoj organizaciji. U tadašnjem obrazloženju novele ZOS-a istaknuto je da je započet proces liberalizacije reosiguranja u Srbiji.¹⁵ Tada je u obrazloženju podvučeno i da je liberalizacija uvedena kao posledica zahteva Svetske trgovinske organizacije, a sada je Novela udovoljila nekim drugim zahtevima. Donošenju Novele prethodilo je uključenje Srbije u program Svetske banke, u kome je osnovana „Evropa re“, zatim je Srbiji odobren zajam za učešće u „Evropi re“ i, najzad, Svetska banka je lokalnim osiguravačima u državama koje projekat obuhvata ponudila pomoć (modeli i slično) u osiguranju i reosiguranju. Postavlja se pitanje kako će se odredbe Novele, tj. uvedeni stepen liberalizacije u Srbiji, odraziti na konkurenciju stranih reosiguravača (ne samo „Evrope re“) prema domaćim reosiguravačima. U obrazloženju u Noveli, istina, konstatovano je da će domaći reosiguravači trpeti konkurenciju stranih reosiguravača. Posle te konstatacije u obrazloženju Novele moglo se postaviti pitanje da li će time domaći reosiguravači prestati da budu reosiguravači, to jest da li će postati domaći brokeri reosiguranja, a da će na domaćem tržištu ostati jedino strani reosiguravači. Da je bilo javne rasprave o Noveli, možda bi ovo pitanje bilo predmet ozbiljne diskusije.

---

¹³ Zakon o izmenama i dopunama Zakona o osiguranju („Službeni glasnik RS“, br. 101/2007).

¹⁴ Ibidem

¹⁵ Mr Slobodan Ilijić: „Novi pravni instituti u Zakonu o osiguranju“, *Tokovi osiguranja* br. 4/2007, str. 3-13.

3.2. Novela je omogućila osiguravaču da ugovara neposredno reosiguranje u inostranstvu samo za rizike po osiguranu imovinu u svom portfelju, koji su razvrstani na način predviđen Novelom. Na primer, kod rizika od elementarnih nepogoda zakonodavac je naveo da u tu grupu spadaju grad, mraz i druge opasnosti. Iz toga je proisteklo praktično pitanje koje je *druge opasnosti* Novela imala u vidu? Dalje, kod treće grupe rizika, tj. rizika od finansijskih gubitaka zbog lošeg vremena, postavlja se pitanje na koje se rizike finansijskih gubitaka mislilo i koji su standardi tog lošeg vremena predviđeni u Noveli. Odgovori na ove zakonske nepreciznosti ne smeju zavisiti od budućeg nahođenja organa za nadzor nad delatnošću osiguranja, a ne mogu da zavise ni od veštine sastavljanja opštih ili posebnih uslova osiguravača, koji ima interes da ponudi na prodaju osiguranje imovine za rizike propisane u Noveli. Neprecizan ili paušalan način regulisanja nekih rizika u Noveli zahtevaće da se zakonom naknadno utvrde standardi i time razreše navedena otvorena pitanja. Posebne zakone neophodno je doneti kako bi se znalo koji standardi važe za poplavu, koji za grad, za mraz, za zemljotres, za loše vreme i dr. Nema sumnje da je osiguravač kod dobrovoljnih osiguranja od navedenih rizika mogao da uvodi svoje standarde, tarife premija i drugo, služeći se ranijom domaćom ili stranom sudskom, upravnom i osiguravajućom praksom. Međutim, sada, posle donošenja Novele i zaduženja države u inostranstvu, na potezu je država Srbija – da propiše domaće standarde za rizike navedene u Noveli, da obezbedi njihovo praćenje i eventualne službene korekcije. U protivnom, zaduživanje Srbije u inostranstvu neće dovesti do poboljšanja postojećeg stanja osiguranja i reosiguranja od navedenih rizika u Srbiji.

3.3. Predmet programa Svetske banke bili su katastrofalni rizici i rizici od elementarnih nepogoda, a predmet Novele dve vrste rizika od elementarnih nepogoda, kao i rizik od finansijskih gubitaka zbog lošeg vremena. Između ta dva predmeta razlika se sastojala u katastrofalnim rizicima. Katastrofalni rizici nisu bili istaknuti u rizicima navedenim u Noveli, a među njima naročitu pažnju zaslužuju tehnološki rizici. Ovi rizici su, po pravilu, rezultat ljudske delatnosti, zatim posledica primene tehnologije u različitim aktivnostima i korišćenja industrijskih postrojenja na jednom području i dr. Povodom Novele nije bila organizovana javna rasprava, a da je javne rasprave bilo, pokrenula bi se brojna pitanja o pravcima zaštite od rizika predviđenih u Noveli, pa i od tehnoloških rizika. Stoga ne treba isključiti mogućnost da će država Srbija, na osnovu programa Svetske banke u okviru osiguranja od katastrofalnih rizika i rizika od ele-

mentarnih nepogoda, manifestovati svoju ulogu prema stanovništvu, imovini i životnoj sredini i novelirati pojedine zakone uzimajući u obzir tehnološke rizike. Konkretno, u skladu s tehnološkim rizicima moglo bi da dođe do noveliranja Zakona o obaveznom osiguranju u saobraćaju u pravcu uvođenja sume obaveznog osiguranja za teretna vozila koja prevoze opasne materije, jer važeća suma osiguranja za teretna vozila u tom zakonu ne pokriva tehnološke rizike. Naime, udes pri prevozu opasnih materija, po pravilu, povlači za sobom ljudske žrtve, znatnu štetu na imovini i zagađivanje životne sredine u većem obimu. Drugi primer u vezi s tehnološkim rizicima mogao bi da bude nesumnjiva potreba da se novelira Zakon o transportu opasnog tereta u pravcu formiranja fonda za zaštitu od tehnoloških rizika, u kome bi zajedno učestvovali država i osiguravači. Dakle, Novela je otvorila potrebu regulisanja čitave lepeze poslova osiguranja za niz rizika. Sada je na potezu zakonodavac.

3.4. Uz navedene rizike, u Noveli nema propisane obaveze za domaćeg osiguravača imovine da se za te rizike neposredno reosigurava u inostranstvu – kod „Evrope re“. Ova dikcija zakonodavca odgovara stavu Svetske banke, izloženom u sklopu projekta, da se od država uključenih u projekat ne zahteva da uslovljavaju lokalne osiguravače da se reosiguravaju kod „Evrope re“. Međutim, uvedeni stepen liberalizacije reosiguranja¹⁶ pomerio je težište nadzora NBS nad navedenim rizicima iz Novele s prethodne kontrole (opštih i posebnih uslova osiguranja, tarifā premija i sl.) na *ex post* kontrolu (*ad hoc* proveru uslova poslovanja, ugovora o osiguranju i reosiguranju i sl.). Ovaj vid kontrole NBS može da bude jednako efikasan kao i prethodna kontrola. Naime, neko osiguravajuće društvo (na primer u stranom vlasništvu) moglo bi da shvati liberalizaciju reosiguranja na osnovu Novele kao mogućnost da putem matične firme iznese u inostranstvo reosiguranje navedenih rizika iz Novele pre nego što bude utvrđena i oporezovana dobit u Srbiji. Pitanje je da li je naš zakonodavac bio svestan ove mogućnosti ili se ta mogućnost našla sasvim izvan njegovog vidokruga.

3.5. Poznato je da nema reosiguranja bez osiguranja. Liberalizacija reosiguranja podstakla je u stručnim krugovima pitanje uvođenja obaveznog osiguranja za rizike navedene u Noveli. U okviru projekta Svetske banke, isto pitanje bilo je konkretno pokrenuto u komunikaciji između SB i Bugarske. Bugarska strana predlagala je uvođenje poluobaveznog osiguranja od rizika iz ovog programa. Svetska banka je stala na stanovište da je bolje da se pojača

---

¹⁶ Prof. dr Marijan Ćurković: „Liberalizacija tržišta obaveznog osiguranja od automobilske odgovornosti – pravni okvir“, *Svijet osiguranja* br. 7/2007, str. 44-49.

propagandna uloga države u Bugarskoj za osiguranje od katastrofalnih rizika i rizika od elementarnih nepogoda, a da će se kasnije steći uslovi za uvođenje osiguranja od katastrofalnih rizika i rizika od elementarnih nepogoda kao posljedica pojačane propagandne uloge države. O uvođenju obaveznog osiguranja od tih rizika Svetska banka se izjašnjava i u vezi s realizacijom rumunskog i turskog programa. U slučajevima ta dva programa, SB je konstatovala da je bilo potrebno punih deset godina da se u javnosti tih država steknu uslovi za uvođenje obaveznog osiguranja od tih rizika. Nije izvesno da li će Svetska banka i u primeru Srbije zauzeti isti stav, pošto je u stručnim krugovima pokrenuto pitanje uvođenja obaveznog osiguranja od odgovornosti za rizike iz Novele. Za Srbiju je do sada bilo uobičajeno da se obavezno osiguranje uvodi putem posebnog zakona. Iz uporednog prava poznati su radovi o osiguranju od katastrofalnih rizika i rizika od elementarnih nepogoda, na primer za nemačko osiguranje,¹⁷ zatim za belgijsko, francusko, britansko, austrijsko, australijsko, italijansko, japansko, kolumbijsko osiguranje, kao i osiguranje u SAD.¹⁸ U tim radovima pominjano je kvaziobavezno osiguranje od navedenih rizika u jednoj od država. Pošto je donošenje Novele inicijalni korak na temu osiguranja od rizika koji su njome predviđeni, po mišljenju potpisnika ovog rada, bilo bi logično da se donesu zakoni i drugi propisi o zaštiti od rizika propisanih Novelom, te u tom sklopu ne treba isključiti uvođenje i oblika obaveznog osiguranja od odgovornosti za te rizike.

4. Razgraničenje životnog i neživotnog osiguranja u Srbiji

4.1. Način razgraničenja životnog i neživotnog osiguranja bio je propisan u ZOS-u iz 2004. godine. ZOS je osiguravajućoj praksi u Srbiji nametnuo pravilo po kome posle stupanja na snagu tog zakona sva društva za osiguranje mogu da se bave samo životnim ili samo neživotnim osiguranjem, a dotadašnja kompozitna osiguravajuća društva moraju da razgraniče u svom poslovanju životno i neživotno osiguranje po proceduri za razdvajanje jednog u više privrednih društava. Sve to ona moraju da završe do isteka roka određenog u

---

17 Mr Nikola Mijatović, Pravni fakultet u Zagrebu: „Osiguranje od elementarnih nepogoda u Njemačkoj“, *Osiguranje*, hrvatski časopis za teor. i praksu osiguranja, br. 1-2/2004, str. 43-44.

18 Videti fusnotu br. 10.

ZOS-u. Pa i kad kompozitna društva sve to budu sprovela, NBS, po osnovu izričitog ovlašćenja iz ZOS-a, ima diskreciono ovlašćenje da oceni hoće li dozvoliti dalji rad novim osiguravajućim društvima. Sa zakonodavnopravnog stanovišta, ali i činjeničnog stanja u Srbiji, ovo razgraničenje predstavljalo je tada, kao i danas, problem, i to stoga što odredbe ZOS-a nisu bile usklađene s pravnom tekovinom EU. Pre deset godina, tj. 2004, u obrazloženju ZOS-a bilo je rezolutno naglašeno da su njegove odredbe usklađene s pravom EU, tj. s direktivama EU iz materije osiguranja. U međuvremenu je ratifikovan Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju (SSP), zaključen između Srbije i EU, kako u Srbiji tako i u svim zemljama članicama EU, što znači da više nema objektivnih pravnih mogućnosti da se tvrdi kako je navedeni način ovog razgraničenja u ZOS-u usklađen s tekovinom u oblasti prava osiguranja EU, ako to zaista nije slučaj. Problem je sada oživeo član 2. Novele, kojim je predviđeno da se u članu 234. stav 1. ZOS-a dosadašnji dan isteka roka – 31. decembar 2013. godine – zameni novim datumom – 31. decembrom 2014. godine. Zamena ovih datuma u stvari je produženje roka u kome kompozitno društvo za osiguranje mora da sprovede razgraničenje životnog i neživotnog osiguranja na način propisan u ZOS-u. Tako je Novelom pomeren istek roka za ovo razgraničenje – na 31. decembar 2014. godine. Dakle, usklađivanje domaćeg prava osiguranja s tekovinom u oblasti prava osiguranja EU predstavlja danas znatno odgovorniji (moralno i materijalno) zakonodavnopравни posao nego što je to bilo pre deset godina, te se od novog zakona iz materije osiguranja očekuje da konačno napusti dosadašnji način ovog razgraničenja kod kompozitnih osiguravajućih društava.

4.2. Pravni institut razgraničenja životnog i neživotnog osiguranja regulisan je u članu 14. u vezi sa članom 234. ZOS-a. Za proteklih deset godina, odredbe tih članova trpele su promene samo u pogledu danā isticanja rokova, tačnije datumā do kojih se najkasnije moralo izvršiti ovo razgraničenje. Razgraničenje životnog i neživotnog osiguranja bilo je propisano dvama članovima ZOS-a. U prvom članu bilo je predviđeno jasno pravno pravilo koje glasi: jedno društvo za osiguranje ne može istovremeno obavljati poslove životnog i poslove neživotnog osiguranja (član 14. ZOS-a). Istina, za ovo pravilo bio je predviđen i jedan zakonski izuzetak (član 25. ZOS-a), ali se time nije menjalo pravilo, a nije se diralo ni u ostatak procedure tog pravnog instituta u ZOS-u. U drugom članu, sa više odredaba, bilo je propisano ne samo bliže objašnjenje procedure razgraničenja životnog i neživotnog osiguranja, već i čin razdvajanja kompozitnog društva za osiguranje u dva ili više društava (član 234. ZOS-a). Najpre, u ZOS-u iz

2004. godine bilo je propisano da je organizacija za osiguranje – koja je na dan stupanja na snagu tog zakona imala dozvolu za obavljanje poslova osiguranja – dužna da do 31. decembra 2005. izvrši odgovarajuće promene u svom statusu i poslovanju u skladu sa članom 14. ZOS-a (član 234. stav 1. ZOS-a). Dalje, sledeća odredba ovog razgraničenja glasila je da je organizacija, tj. društvo za osiguranje, dužno da Narodnoj banci Srbije (NBS), u roku iz stava 1. člana 234. (do 31. decembra 2005.), podnese dokaze o razgraničenju životnih i neživotnih osiguranja (član 234. stav 2. ZOS-a). Najzad, na osnovu dokaza iz stava 2. člana 234. ZOS-a, NBS je, u roku od 30 dana od dana prijema tog dokaza, ocenjivala da li su ispunjeni uslovi propisani tim zakonom (član 234. stav 3. ZOS-a). Dakle, iz citiranih odredaba ZOS-a proizlazilo je da se od jednog kompozitnog¹⁹ društva za osiguranje moraju formirati najmanje dva društva, jedno za obavljanje poslova životnog, a drugo za obavljanje poslova neživotnog osiguranja. Izvršavanje navedenih zakonskih naredbi zahtevalo je od kompozitnog društva za osiguranje da u praksi obavi niz obimnih poslova: da osnivači prethodno obezbede osnivački kapital i za jedno i za drugo društvo, da pripreme opšte akte za svako od dva društva (najmanje 15-20 opštih akata), da izaberu upravu jednog i drugog društva. Tako izabrane uprave potom treba da dobiju saglasnost NBS, da se razgraniče portfelji prava, dužnosti i odgovornosti kompozitnog društva u odnosu na jednu i u odnosu na drugu vrstu osiguranja i dr. Kad se ti poslovi obave, tj. kad se izvrše sve odgovarajuće promene u statusu i poslovanju kompozitnog društva, Narodna banka Srbije, po osnovu ZOS-a, ima diskreciono ovlašćenje da oceni jesu li uslovi za ovo razgraničenje ipak ispunjeni. Pri svemu tome, kriterijumi diskrecionog ovlašćenja NBS nigde nisu propisani u ZOS-u. U svetlu ratifikovanog SSP-a, otvorena su pitanja koliko je način ovog razgraničenja u ZOS-u usklađen s kompanijskopravnom tekovinom EU, kao i s time da li je diskreciono ovlašćenje NBS takođe usklađeno s tekovinom Evropske unije u oblasti prava osiguranja.

4.3. U ključnom izvoru prava osiguranja EU,²⁰ potvrđen je status kompozitnog društva za osiguranje, s tim da se u takvom društvu rukovođenje i poslovanje sa osiguranjem života vodi odvojeno od rukovođenja i poslovanja sa neživotnim osiguranjima. Po jednom mišljenju, iz navedene direktive proizla-

---

¹⁹ Kompozitno društvo za osiguranje je opšteprihvaćen naziv za društvo koje je steklo ovlašćenje da istovremeno obavlja poslove životnog i poslove neživotnog osiguranja.

²⁰ Directive 2002/83/EC of The European Parliament and Council objavljena u službenom glasilu EU 19. decembra 2002. godine.

zilo je da je odvojeno poslovanje značilo pre svega odvojeno rukovođenje poslovima osiguranja života od rukovođenja poslovima neživotnih osiguranja.²¹ Drugim rečima, jedan deo uprave rukovodi jednom vrstom, a drugi deo uprave drugom vrstom osiguranja. Prema pravu osiguranja EU, rukovođenjem u kompozitnom društvu se obezbeđuje najpre, odvojeno vođenje poslovnih knjiga, zatim odvojeno finansijsko izveštavanje za poslove životnog osiguranja, te odvojeno izveštavanje za poslove neživotnog osiguranja. I najzad, na odvojen način izračunava se kapital društva za svaku od ove dve vrste poslova osiguranja. Lista odvojenog poslovanja unutar kompozitnog društva za osiguranje ovim nije iscrpljena, već je, iz ugla rukovođenja, ukazano samo na bitne tačke odvojenog rukovođenja i poslovanja u kompozitnom osiguravajućem društvu. Pre donošenja navedene direktive, u državama članicama EZ, odnosno EU trajala je više od dve decenije živa diskusija o statusu kompozitnog društva i o potrebi specijalizacije društava za osiguranje. Za to vreme bile su donete tri direktive. Direktivom iz 2002. godine potvrđen je status kompozitnih društava osnovanih pre 15. marta 1979, odnosno pre datuma propisanih za pojedine države EU. Novoformirana društva za osiguranje nastala posle 15. marta 1979, to jest posle datuma određenih za pojedine države EU, bila su dužna da se registruju ili kao društva za životno osiguranje ili kao društva za neživotno osiguranje. U pravu osiguranja EU nije bilo zahteva za mehaničkom podelom kompozitnog društva na najmanje dva ili više društava. Prema navedenoj direktivi EU, bio je predviđen primeren prelazni režim za usklađivanje osiguravača iz svih država Evropske unije s tom direktivom. U prelaznom režimu te direktive za kompozitna društva iz svih država članica bio je predviđen jedan prelomni datum²². Izuzetno, u prelaznom režimu samo za kompozitna društva za osiguranje iz nekih država članica EU²³ bili su predviđeni drugi prelomni datumi. Nesporno je da su kompozitna društva za osiguranje koja su formirana pre 15. marta 1979. ili pre tih prelomnih datuma koji su važili samo za pojedinu državu članicu, nastavljala sa radom kao kompozitna društva za osiguranje. Dakle, prema tekovini u obla-

---

21 Prof. dr Ivica Jankovec: „Direktiva Evropske unije o osiguranju života od 2002. godine“, Zbornik radova Udruženja za pravo osiguranja Jugoslavije sa savetovanja održanog aprila 2003. godine na Paliću, na opštu temu „Pravo osiguranja u tranziciji“, Palić, 2003, str. 201-210.

22 Prelomni datum za sve osiguravače bio je 15. mart 1979. godine (član 18. tačka 3. Direktive). Budući da je Direktiva doneta i objavljena krajem 2002. godine, valja napomenuti da je kao prelomni uzet datum koji oko 23 godine prethodi danu njenog donošenja i objavljivanja.

23 Za osiguravače iz Grčke rok je isticao 1. januara 1981. godine, za osiguravače iz Španije i Portugala 1. januara 1986, a za osiguravače iz Austrije, Finske i Švedske 1. januara 1995. godine.

sti prava osiguranja EU, bilo je predviđeno odvojeno rukovođenje i poslovanje sa životnim od rukovođenja i poslovanja sa neživotnim osiguranjem, tj. nije zahtevano fizičko ili mehaničko razdvajanje jednog društva za osiguranje na dva ili više društava za osiguranje.

4.4. U republikama bivše SFRJ delovao je manji broj organizacija za osiguranje koje su osnovane pre 15. marta 1979. godine. U Sloveniji i Hrvatskoj, danas članicama EU, deluje veliki broj kompozitnih osiguravajućih društava srazmerno ukupnom broju društava na teritoriji svake od te dve države. U Hrvatskoj ima devet kompozitnih društava za osiguranje.²⁴ U Sloveniji ima sedam kompozitnih osiguravajućih društava i ona imaju 76 procenata udela na slovenačkom tržištu (sa stanjem na dan 31. decembar 2010. godine).²⁵ I u Srbiji ima društava za osiguranje formiranih pre prelomnog datuma²⁶ iz navedene direktive. SSP je stupio na snagu u međunarodnoj zajednici, što je povuklo za sobom obavezu države Srbije da u ZOS (važeći i budući) ugradi rešenje predviđeno u navedenoj direktivi, kao i tekovine u oblasti prava osiguranja EU. Ovo utoliko pre ukoliko se u vidu ima da je ZOS bio donet dve godine posle donošenja i objavljivanja navedene direktive, te da očigledno način razgraničenja životnog i neživotnog osiguranja u ZOS-u nije bio usklađen s Direktivom. Otuda, važeći pravni institut razgraničenja životnog i neživotnog osiguranja, na način regulisan u ZOS-u, predstavlja fizičko ili mehaničko preuzimanje dela instituta iz prava osiguranja EU u domaće pravo osiguranja, te ga treba napustiti. Nijedno mehaničko preuzimanje dela instituta iz oblasti prava osiguranja EU u domaće pravo osiguranja nije usklađivanje, već izraz neusklađenosti domaćeg prava osiguranja s pravom osiguranja EU.

4.5. U pogledu razgraničenja životnog i neživotnog osiguranja u Srbiji obrazloženje uz Novelu manifestovalo je neutralan stav predlagača. Navedeno je da će u prvoj polovini 2014. godine biti donet novi zakon iz materije osiguranja i da će se njime „na sveobuhvatan način rešiti pitanje tzv. kompozitnih

---

24 Mr Hrvoje Pauković, direktor Hrvatskog ureda za osiguranje: „Odvojeno vođenje poslova životnog i neživotnog osiguranja“, časopis za teor. i praksu osiguranja *Tokovi osiguranja*, br. 1/2012 (specijal), str. 38-39.

25 Mr Nejka Štibernik i Sergej Simoniti, direktor Agencije za nadzor nad osiguranjem Slovenije: „Tržište osiguranja u Sloveniji i njegova regulativa – otvorena pitanja“, čas. za teor. i praksu osiguranja *Tokovi osiguranja*, br. 1/2012 (specijal), str. 14-24.

26 Ne ulazeći u sve pojedinačne slučajeve osnivanja organizacija za osiguranje, napominjemo da je današnja Kompanija „Dunav osiguranje“ a.d. osnovana 1974. godine, dakle pre 15. marta 1979. godine.

društava uzimajući u obzir inicijative i predloge zainteresovanih strana“, kao i da produženje roka za navedeno razgraničenje „ne bi trebalo da utiče na konkurenciju i pojavu novih subjekata“. Valja se podsetiti da je u javnoj raspravi neposredno pre donošenja ZOS-a u Privrednoj komori Srbije²⁷ samo jedno osiguravajuće društvo u stranom vlasništvu bilo za važeći način ovog razgraničenja u ZOS-u, a sva ostala društva u stranom ili domaćem vlasništvu, uključujući i teoretičare prava osiguranja, bila su protiv načina razgraničenja navedenog u ZOS-u. Po mišljenju potpisnika ovog rada, budući zakon iz materije osiguranja u Srbiji treba da reguliše institut razgraničenja životnog i neživotnog osiguranja na način regulisan tekovinom u oblasti prava osiguranja EU ili kao što su to regulisali zakoni u Sloveniji i Hrvatskoj. Drugim rečima, osnivači novih osiguravajućih društava formiranih posle proteka prelomnog datuma iz navedene direktive EU ili posle stupanja na snagu novog zakona iz materije osiguranja, treba da se registruju ili kao društvo za životno ili kao društvo za neživotno osiguranje. Osiguravajuće društvo osnovano u Srbiji pre 15. marta 1979. godine kao prelomnog datuma iz navedene direktive, odnosno pre stupanja na snagu novog zakona iz materije osiguranja, treba da nastavi rad kao kompozitno društvo za osiguranje. Sama činjenica da je zakonodavac u Srbiji u poslednji čas zakonom više puta za proteklih deset godina menjao datum isticanja rokova za statusne i poslovne promene kompozitnih društava za osiguranje potvrđuje da je način ovog razgraničenja u Srbiji bio nerealno postavljen.

Summary

Review of the Provisions of the Law on Amendments and Supplements to the Insurance Law

Slobodan Ilijić, M.A.

The author analysed two topical judiciary subjects in Serbian insurance in relation to the Law on Amendments and Supplements to the Insurance Law.

---

²⁷ Lela Saković je priredila neautorizovane beleške iz diskusija sa okruglih stolova održanih povodom Nacrta zakona o osiguranju: „Osiguranje cenzus razdora“, *Ekonomist magazin* br. 161 od 23. juna 1963. godine, str. 43-58.

This law came into force by the end of December 2013. The first subject dealt with the liberalisation of reinsurance business and development of insurance relative to particular catastrophe hazards and particular risks of natural disasters in Serbia, all within the World Bank Project for South East Europe and Caucasus. In connection with this subject, the author made a legal analysis of the role of the said World Bank Project in insurance and reinsurance in Serbia. The analysis is focused on the risks of natural disasters, acts of god, and insurance of financial losses due to adverse weather. Author analysed the first subject in two sections, since this subject included the relationship between reinsurance liberalisation and relatively new insurance lines. The starting point of the second subject was the second amended Article of the Law on Amendments and Supplements to the Insurance Law. This subject included the matter of compliance of domestic insurance law with the EU acquis. The author presented legal rules of the EU Directive on separation of life from non-life activities, with particular focus on composite insurance companies. He made a critical examination of the manner in which separation of life from non-life activities has been regulated in the Insurance Law, subsequently establishing that such separation in the subject law was mechanically assumed from the EU acquis. The author concluded that mechanical assumption of the *acquis communautaire* by the domestic law in the area of insurance law makes such domestic law unharmonized with the EU legislation.

*Language-edited by: **Zorica Simović***